

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis In Qvatuor Partes Distributæ Pars ...

In qua de Virtutibus in Communi, & Theologicis, Fide, Spe & Charitate, nec
non Virtutibus Cardinalibus, præsertim Justitia & Jure, ac Religione
ceterisq[ue] annexis, & Vitiis Oppositis in particulari breviter & dilucidè
tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1663

Quæst. III. An Vitium mercis à venditore, & valor ab Emptore sint
aperienda?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72941](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72941)

rard ista condonatio eis præteritur, ne nimium licentur, sed facile convenient de pretio, spe lucri donandi: qui proinde liberalius de alieno solvunt, quod ipsis postea donetur.

30. *Æstimatio seu pretium mercium* crescit primò, ex parte ipsius pecuniæ, dum scilicet est illius abundantia, quæ eam facit viliores, & consequenter ut plus debeat pecuniæ pro merce (cujus aliq. in proprio valore non auget) dari. Unde pro eodem summo plus mercium accipitur, ubi est pecuniæ raritas, quàm ubi abundantia. Secundò ex parte ipsarum mercium crescit pretium ob earum raritatem (quæ mater caritatis) junctam communi appetitui, seu copiæ emptorum, v. g. ob novitatem, antiquitatem, singularem bonitatem in ordine ad victum, ornatum vel delectationem: inde enim consequenter fit, ut simile pretium ab aliis recuperari queat. Sicut è contra vililitatem pretii inducit mercium abundantiam, & emptorum raritatem, seu non appetitum.

31. *Res valde rare quæ pretio vendi queant.*

Petes, an res valde rare, ut sunt quædam gemmæ, antiquæ statuæ seu picturæ, falcones singulariter edocti &c. possint vendi, quanti æstimare vult venditor, & offerre emptor ad delicias seu curiositatem comparare volens? Affirmant multi gravissimi Doctores signanter *Sorus, Saa, Valentia, Reginaldus* quos citat & sequitur *Diana P. 1. Tr. 8. Resol. 56.* & plures alii. Fundamentum est, quod res istæ carere videantur determinato aliquo pretio, sive legitimo, sive vulgari, adeoque relicta appareat æstimationi contractuentium. Sic ut maximè in his verificetur vulgatum illud (quod ex *L. 1. §. Si heres ad S. C. Trebellian.* circumferri solet) *Tantum valet res, quantum vendi potest.* Verùm et si pretium istarum rerum habeat latitudinem valde magnam, ideoque non facile damnum sit de iniustitia (quod etiam locum habet in fructibus valde præcocius per specialem industriam procuratis) indubiè tamen non habet latitudinem infinitam, ut proinde multè omnem rei æstimabilitatem excederet, qui pro flore v. g. rariori integrum regnum offerret. Quocirca *Molina, Malderus, Lessius, Lugo* & alii passim censent similitum rerum pretium esse desumendum ab æstimatione, quæ circa tales res, consideratà raritate & aliis circumstantiis habetur ab iis, qui similes emere & tractare solent, & absque exorbitanti passione procedunt: sic ut illud ipsum censendum sit justum: quo proinde emptor putatur mercem emptam rursus posse vendere.

QUÆSTIO III.

An Vitium Mercis à Venditore, & Valor ab emptore sint apertendi?

CONSTAT vitium afficiens ipsam rei substantiam moraliter spectatam esse manifestandum: aliàs enim vitiatum seu nullus est contractus. Varii tamen Doctores tenent, contractum fore validum & justum, quando una substantia venditur pro alia quæ bona & utili emptori ad finem suum. Similiter si vitium sit in quantitate, puta numero, pondere vel mensura; aut in qualitate, puta si pecus sit morbidum, vinum aciescens seu fugiens &c. indubiè etiam committitur iniustitia, si vendatur perinde ac si justa quantitas aut qualitas adesset: sic ut consequenter ad excrementum pretii restituendam venditor indubiè sit obligatus. Quod verum est, et si ipse vitium ignoraverit; cum nihilominus subitæ materialis iniustitia, post detectionem tollenda, in quantum pretium exstat, aut inde factus est ditior. Si tamen res fuerit bona fide vendita talis qualis fuerit, in quantum emptori suspitione vitii & diminutè pro rata pretio, indubiè justus est contractus, & in debita æqualitate fundatus; eritque bona fortuna alterutrius, prout vitium subfuerit aut defuerit.

Vitiolæ porrò mercis pretium, et si occultum sit vitium, illud censetur, quo passim res vendi posset detecto vitio. Quare non licet pretio ordinario vendere creditum cujus debitor occultè non esse solvendo: est enim gravissimum mercis vitium, quo detecto multò minor vendetur. Creditum namque illud omni valore (qui ex ordine ad debitorem habentem unde solvat sumitur) privatum est, sic ut sit infirma mercis intus marcidæ, & si secundum externam apparentiam probæ.

Quod si venditor concius defectus futuri proxii mercis vendiderit, esto manifestè pretio, tenetur etiam ad reparationem damnorum ex re defectuosa emptori obviandum, veluti eorundem causa per iniustam deceptionem. Idemque habetur *L. Julianus de 13. ff. de act. Empti.* Hoc modo obligatur, si loco medicamenti præscripti vendat emortua, vel alia, ex quibus perseveret vel crescat infirmitas: si vendat semina emortua, ex quibus non nascatur fructus sperati: si vendat equum defectuosum, ex quo retardatur non sine damno & expensis in persecutioe cepti itineris &c. Quod locum habet, et si vitium satis pateat, dum tamen advertitur non sciri ab emptore. Hujusmodi quoque vitium generatim censetur, quando res est inutilis ad finem, ad quem emitur. Unde si emptor indicet se querere vinum ad fer-

ad servandum, nequid vendi, nisi leu ante tempus corrupendum: aliis fallitur emptor à venditore, qui in talibus circumstantiis satis significat se tradere vinum, quale petitur, adeoque emptori tenetur, quantum ejus interesset admonitum fuisse. Vide *L. Si vina 15. ff. de periculo & commodo rei vendite, & L. 1. ff. de Edificio edito*. Ratio generalis est: quia censetur venditor iniqua causa damni, quod ex officio debebat impedire. Quare non sufficit tantumdem de pretio res detrahi, quanti minus ob defectum valet; ut patet.

Aliud esset (ut ex *D. Thoma* notat *Vig- gers c. 5. dub. 6.*) si res sibi non conveniens emptori conveniret, quasi huic non deberet declarari defectus, diminuto proportionate pretio, quod fortasse emptor cognito defectu vellet quam rationabile est diminui. Idemque est juxta Nonnullos, si emptor sciens suam industriam, non explicet, ad quem usum rem emere velit, solumque de pretio interroget; dummodo hoc cum proportione diminuat, & post contractum cautus reddatur emptor contra periculum damni; etsi posset pecari contra charitatem.

De vitijis manifestis minor est difficultas: cum emptor suae tenderitati imputare debeat, si ea indagare neglexerit. Nisi forte sit adeo simplex, aut sensu externo orbat, ut respectu illius vitium censetur occultum. Semper tamen debet pretium ad aequalitatem defectus ejusdemque diminui.

Similiter varii advertunt venditores, dummodo pretio proportionato vendant, excusari saepe ab iniustitia, si vitia non no- citura emptori pallient modo consueto (uti solent merces meliores oculis emptorum exponere) qui veluti satis notus, facit, ut vitium non sit occultum, sed facile queat deprehendi ab emptore, qui proinde tenetur inquirere aut examinare. Idemque frequenter est de consuetis, tum eorum, tum ementium mendacijs, dum hi se alijs minoris emisse, isti se ipsos pluris emisse aut alijs vendidisse affirmant; veluti quae sunt communiter nota eorundem mendacia & stragemata.

Solemnis difficultas est, an possit citra iniustitiam res vendi pretio currenti, cujus pretium secretò scitur brevi minuendum, sive per decretum, sive ratione superventurae, aut in lucem proferendae copiae mercium. Dixi *secretò*: scientia enim publica eo ipso causat diminutionem aestimationis seu pretij; sic ut consequenter debeat diminui, etsi aliquis singularis emptor instantem copiam, adeoque diminutionem pretij ignoraret. De hac itaque difficultate varias sententias refert *Lego disp. 26. sect. 8. §. 2. n. 139*. Nos autem cum communiori & probabiliori opinione *D. Thoma* & aliorum apud *Castro Palao d. 5. p. 15.* respondemus affirmativè. Nam nihilominus sic ven-

ditur res justo & vigente id temporis pretio per communem aestimationem constituto, quam privata venditoris scientia non variat, ut nec variat privata scientia emptoris de imminente pretij augmento; qui proinde nihilominus rem pretio currenti juxta Doctores communiter potest emere, exemplo Patriarchae Joseph *Gen. 41.* coemendis frumenta Aegypti ob imminens tem- sterilitatem. Confirmatur: quia ignorans instantem diminutionem pretij justo & citra obligationem restituendi res vendit pretio currente: ergo hoc pretium justum est, tantique valent merces ignorantis; quae tamen ob ignorantiam non pluris valent, quam merces alterius scientis imminente eventum.

Nec obstat, quòd communis haec aestimatio fundetur in errore seu ignorantia circumstantiarum; quae non facit justum pretium, ut patet in aestimatione rei, occulto vitio subjectae, quae nihilominus vulgato pretio aestimatur. Nam error in praesenti versatur circa circumstantiam mercibus extrinsecam; quae illas non immutat, ut vitium rei intrinsecum. Alijs enim, qui ignoranter vendidisset, tenentur ad restitutionem excessus pretij, uti dum agnoscitur occultus & rei venditae intrinsecus defectus. Itaque in mutatione rei extrinseca ad valorem ipsum, adeoque ad pretium vulgare rerum facit scientia publica, uti ad pretium legale ipsa lex. Ex quo fit, eas justè eo vendi, non quidem tamquam postea sic valituras (quod plerumque est incertum, nec consideratur, dum communiter nescitur) sed tamquam de facto sic valentes. Propter quam scientiam publicam quoque fit, ut passim possint res similes currenti pretio, uti emi, sic & alijs rursum vendi: quae proinde tanti adhuc valent: sicut propterea pecuniae valor aestimatur ex hoc, quod per illam comparari possint res humanis usibus necessariae. Itaque merces valentes non sunt viliores ob copiam ignotam, ne ipsi quidem tam occultè scienti; cum quidquam non sit vilius, quòdque pro eo accipi possunt tot res necessariae, quot antè. Quare sicut privata scientia instantis inopiae non facit illicitam venditionem ultra pretium currentis; sic nec opposita scientia copiae vetat venditionem similiter currenti pretio factam. Charitas nihilominus exigit, ut dum venditor absque gravi seu pari damno proprio potest, caveat grave damnum emptoris, puta vendendo ea consumpturis ante minutionem, vel distrahendo inter plures diversos, nihilominus ab alijs empturos.

Prædicta extendunt Auctores, contra *Valentia disp. 5. qu. 20. p. 4. in Respons. ad quartum*, ad elocationem (uti ad conductionem) v.g. domus, si aestimatio sit brevi minuenda ob discessum vel secretò instantem.

36. Objectio principalis proponitur & solvitur.

37. An idem dicendum sit in materia elocationis.

34. Quid censendum de vitijis manifestis.

35. An possint merces vendi pretio currenti, si secretò scitur brevi minuendum pretium.

Resolutio.

instantem. Pretium enim e locationis attendi debet ex tempore e locationis, non autem ex tempore subsequenti toto anno usque: aliis frequenter ratione futuris eventibus deberent locatores & conductores pretium postea minuere vel augere: essetque injusta à parte rei locatio, etsi ignarus ventus futuri pretii carente locasset aut conduxisset.

38. *An etiam in casu, quo diminutio nascitur ex decrio nondum publicato.* Præcedunt similiter iidem Doctores prædictam doctrinam ob stabilem rationem præsentis & futuri valoris ad casum, quo sciretur scitur conditum vel imminens decretum, etsi non publicatum (quousque videretur) de minuendo valore pecunie, quæ nihilominus juxta præsentem valorem distrahitur. Quod & ad ipsos Senatores extendit *Lugo sup. n. 143.* nisi casu, quo industria promulgationem differret, donec ipsi eorumve amici pecunias majori valore distraxissent, idque ob potestatis ad bonum commune concessæ abusum (qui tunc subest) in præjudicium populi: cum aliis solum sit usus, scientiæ actusque prudentiæ æconomicae, quæ spectat propria commoda.

Idem circa ipsos Senatores.

39. *An venditor rogatus teneatur futuram mutationem indicare.*

Advertit Senique *Lessius c. 21. dub. 5. n. 43.* venditorem non solum sponte, sed nec rogatum de futura mutatione teneri eam indicare, utpote cum suo præjudicio, adeoque dissimulare posse. Quamvis abstinere debeat à positiva deceptione, oppositum emptori ingerendo, sicque ad contractum incundum movendo: tunc enim dolus dare videretur causam contractui, adeoque esset obligatio compensandi damnum seu interesse alterius. Idem est, si aliæ fraudes adhibeantur.

40. *Qualiter emptor teneatur indicare valorem mercis.*

Ad emptorem quod attinet, is injuste agit, si sciens mercem esse integras & sinceras emat tamquam corruptas aut adulterinas, utpote emens infra justum pretium, quod proinde debet supplere usque ad æqualitatem. Similiter si venditor ignoret valorem seu præstantiam mercis, noverit autem emptor, teneatur hic præstantiam indicare, quæ in communi estimatione augeat pretium, aut certe care pretium æquivalens. v.g. si rusticus vendat gemmam putans esse chrysalium. Unde graviter contra justitiam peccant aurifabri aut similes, qui simplicibus etiam interrogantibus non indicant veram rei estimationem seu præstantiam; qui fit, ut vilius longè illam vendant ipsis vel alijs.

41. *Quod diversimodè soluciantur.*

Nec sufficit, quæ emptor moneat rusticum, ut diligenter attendat ad pretium, dicentique se velle emere tutâ conscientia, petat sibi donari excessum, si quis fortè sit in pretio; uti contra *Cajetanum V. Emptio* tradunt reliqui Doctores: tum quia non est in rustico voluntarium sufficiens ad donationem liberalem, veluti procedens ex errore, quo gemmam credit chrysalium: tum

quia hoc ipso, quod donatio in pactum deducitur, non est liberalis; veluti si usurarius in pactum deduceret donationem lucri ultra sortam. Secus esset, si utrimque re existentibus, & æquali periculo res emeretur proportionato pretio talis, qualis est. Similiter etiam, si gemmæ in aliquibus locis sint vilis pretii, possunt indubie ibi emi pretio currenti. Ut è contra, si res hic vilioris pretii sint in majori longè pretio apud externos, v.g. Indos, deberet venditor ignarus de pretio moneari, aut ei justum pretium secundum estimationem, quæ ibi est, dari. Si insuper virtus alicujus rei, v.g. lapidis, sit adeo occulta, ut etiam peritis, v.g. lapidarijs, vulgè non pateat, poterit emi secundum communem estimationem, quam habeat apud eos, qui norunt speciem rei, v.g. lapidis: pretium enim ejusque augmentum sumitur ab estimatione Communi, attento usu ordinario rei. Idem est, si falsiculus herbarum mixtus sit flos aut herba pretiosa soli ementi aut paucis nota: secus si pretium illius communiter nosceretur.

Postremo, si res aliqua sit empta ad mensuram, v.g. si venditi sint decem modii frumenti & postea deprehendatur major quantitas, v.g. modii duodecim, debet restitui excessus, utpote non venditus, aut contentiente venditore suppleri pretium. Si res sit empta ad corpus, etsi addita seu indicata simul mensurâ, v.g. vas vini, quod continet viginti amphoras, tota quidem censetur vendita, etsi major quantitas postea deprehendatur (quæ non fuit addita ad venditionem restringendam, sed rem venditam demonstrandam) *L. Qui fundum ff. de Evictionibus*: teneatur tamen emptor supplere pretium respondens quantitati repertæ, si retineat, velit. De simili hoc modo vendendi fuscè tractat *Molina Tr. 2. disp. 367.* ubi etiam notat referens se ad *oitenla disp. 211. & 286.* circa expressionem quantitatis in legatis & donationibus, quæ pendunt ex sola liberalitate conferentis; largientem non solent inniv. ejusmodi expressionibus quantitatum aut qualitatum rei, quam tribuit, quasi dependenter ab eorum subsistentia subsistat aut concidat legatum vel donatio; adeoque merito jus civile statuisse, ut in hujusmodi, quando aliud de voluntate legantis aut donantis aperte non constat, tales falsæ demonstrationes pro non appositis habeantur.

QUÆ